

RÓSA GÉZA

Hazai közvéleménykutatások az atomenergetikáról*

Az utóbbi időben több közvéleménykutatást végeztek általában az atomenergiáról illetve konkrétan a paksi atomerőműről. Az előadás alapvetően a Paksi Atomerőmű Vállalat megbízásából végzett vizsgálatok eredményeit ismerteti, de kitér néhány máshonnan származó eredményre is.

A közvéleménykutatásról általában

A lakosság véleményét sokféle módon lehet megismerni (sajtó tanulmányozása, lakossági fórumokon való részvétel stb.), ezek közt jelentős, de semmiképp sem kizárólagos szerepe van a közvéleménykutatásoknak. Tudni kell, hogy egy adott pillanatot viszonylag jól írnak le, de belőlük előrejelzést mondani nemigen lehet. (A közvélemény gyors változásokra képes.) Hátrányuk, hogy végzésük maga is befolyásolja a végeredményt.

A kérdések sorrendje orientáló hatású lehet.

Pl.: 1. kérdés:

Melyik erőműtípus a legveszélyesebb?

- széntüzelésű erőmű
- szénhidrogén tüzelésű erőmű
- atomerőmű;

2. kérdés:

Ön milyen erőmű építésével értene leginkább egyet?

Valószínűleg itt az atomerőmű kedvezőtlen megítélést kapna. De, ha az 1. kérdés ez lenne:

Melyik erőműtípus szennyezi leginkább a levegőt?

- széntüzelésű erőmű
- szénhidrogén tüzelésű erőmű
- atomerőmű;

majd ezután tennék fel ugyanazt a 2. kérdést, feltehetően kedvezőbb lenne az atomerőmű megítélése.

Jelentős befolyásoló szerepe van a megfogalmazásnak is. Arra a kérdésre, hogy egyetértene-e a megkérdezett azzal, hogy amennyiben az ország villamosenergia-

* a Jászberényben október 10 és 23 között tartott Őszi Fizikai Egyetemen elhangzott előadás alapján

igényének kielégítése indokolttá teszi egy új erőmű építését, az atomerőmű legyen, az általunk végeztetett felmérések 41–48% között mutattak pozitív attitűdöt.

Egy francia felmérés ugyanezt a kérdést egyetlen eltéréssel tette fel, utalt arra, hogy az atomerőmű nyugati együttműködéssel épülne. A pozitív válaszok aránya egyszerre 61%-ra nőtt.

Fentiekből az következik, hogy a közvéleménykutatások inkább a tendenciák jelzésére jók, de ehhez is biztosítani kell azt, hogy azonos kérdések azonos sorrendben szerepeljenek, és a felmérést azonos cég végezze. Ennek megfelelően a PAV a MODUS Kft-vel kötött hosszabb távra szerződést, amelynek alapján 1990. novemberében, 1991. áprilisában, ill. szeptemberében végeztek kb. azonos tartalmú felmérést.

Néhány érdekes adat

Vizsgálták az atomerőmű elfogadottságát, környezeti hatásait, gazdaságosságát, veszélyességét, illetve biztonságát; a hulladékok elhelyezését, az esetleges bővítést, a tájékozottság szintjét. Az eredményekből terjedelmi okok miatt csak szemelvényeket közlünk.

Kérdés: Véleménye szerint helyes-e, hogy Magyarországon működik atomerőmű?

Válasz: (%-os megoszlás)

	1990. november	1991. szeptember
Igen	65.1	68.6
Nem	22.3	22.4
Nem tudja	12.6	9.0

Kérdés: Szerepet játszik-e az atomenergia a légszennyezés problémájában?

Válasz: (%-os megoszlás)

	1990. november	1991. április	1991. szeptember
Igen	29	30	26
Nem	53	57	61
Nem tudja	18	13	13

Kérdés: A magyarországi hulladék-elhelyezési problémák kialakulásában szerepet játszik-e az atomenergia?

Válasz: (%-os megoszlás)

	1990. november	1991. április	1991. szeptember
Igen	62	69	72
Nem	16	16	17
Nem tudja	22	15	11

Kérdés: Mit gondol, veszéllyel jár-e a paksi atomerőmű normális üzemi működése a környezetre?

Válasz: (%-os megoszlás)

	1990. november	1991. április	1991. szeptember
Óriási veszély	9	6	9
Jelentős veszély	24	18	21
Nem számottevő	33	41	37
Elhanyagolható	26	28	27
Nem tudja	8	7	6

Kérdés: Milyenek a biztonsági előírások a paksi atomerőműben, és mit gondol, hogyan tartják ezeket be?

Válasz: (%-os megoszlás)

	1990. november	1991. április	1991. szeptember
Az előírások:			
Nagyon szigorúak	46	53	50
Meglehetősen szigorúak	23	26	27
Megfelelőek	14	8.5	11
Nem nagyon szigorúak	2.6	2.6	3
Egyáltalán nem szigorúak	0.2	0.8	0.4
Nem tudja	14.2	9.3	8.6
Betartásuk:			
Nagyon pontos	39	42	40
Meglehetősen pontos	26	30	31
Megfelelően pontos	13	11	13
Nem nagyon pontos	4.3	2.5	2.7
Egyáltalán nem pontos	0.4	0.5	0.3
Nem tudja	17.3	14	13

Kérdés: Ha az ország villamosenergia-szükségletének fedezésére új erőművet kellene építeni, egyetértene-e azzal, hogy az egy atomerőmű legyen?

Válasz: (%-os megoszlás)

	1990. november	1991. április	1991. szeptember
Igen	41	48	45
Nem	48	42	45
Nem tudja	11	10	10

Két példa más felmérésekből

1120 érettségiző gimnazista véleménye 1990-ben:

Kérdés: Feltéve, hogy az ipar villamosenergia-igénye nem fokozódik, de a lakosságé igen, miként fedezné házánk energia-igényeit az 1990-es években?

Válasz: (%-os megoszlás)

A fogyasztás korlátozásával	3
Importtal	3
Szénerőmű építésével	5
Víznerőmű építésével	21
Atomerőmű építésével	63
Nem tudom	5

A SOFRES francia közvéleménykutató cég 1991. februárjában–márciusában végzetett felmérést hasonló témakörben. Ebben szerepelt az a kérdés, hogy kinek a véleményére adna az atomenergetikával kapcsolatos kérdésekben. A sor elején 60%-ot meghaladó arányban a tudósok, orvosok, természettudománnyal foglalkozó szakemberek szerepeltek, a sor végén 10 % alatti arányban a politikusok és újságírók.

Néhány általános tapasztalat

Az atomerőművet pártolók, illetve elfogadók közt nagyobb arányban vannak a férfiak, a fiatalok és a magasabb iskolai végzettségűek. A tájékozottság sok területen hiányos, szerencsére a megkérdezettek zöme igényli a több tájékoztatást.

Az atomerőmű biztonságának megítélése pozitív. A meglévő blokkok elfogadottsága stabil.

Több ismeretet kell adni a sugárzásról, az erőművek önköltségéről, az atomerőmű jelentőségéről.

Két kérdést meg kell oldani, ha lényeges javulást akarunk elérni a megítélésben: a radioaktív hulladékok elhelyezését és a különböző villamosenergia-termelési módok kockázatának reális bemutatását.

A tudósok, tanárok társadalmi presztízse igen nagy, a leghitelesebb információkat tőlük kapja a társadalom.